

**PREZES URZĘDU
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA WE WROCŁAWIU**

50-413 Wrocław, ul. Walońska 3-5
tel. (0-71) 34 46-587, (0-71) 34-05-920, fax (0-71) 34-05-922
E-mail: wroclaw@uokik.gov.pl

RWR 561 - S - 2/2001/JB

Wrocław, dn. 28.06. 2001 r.

Decyzja DL WR 14 /2001

Na podstawie art. 104 kpa i art. 11 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po rozpoznaniu wszczętej z urzędu sprawy przeciwko Wałbrzyskiemu Związkowi Wodociągów i Kanalizacji z siedzibą w Wałbrzychu **nie stwierdza** się stosowania przez ten Związek praktyki ograniczającej konkurencję, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku dostawy wody i odbioru ścieków, w wyniku stosowania w podobnych umowach o dostawę wody i odprowadzanie ścieków zróżnicowanych opłat za dostawę wody i odprowadzanie ścieków w zależności od grupy odbiorców tj. gospodarstwa domowe oraz przemysł i pozostali odbiorcy, bez udokumentowanej różnicy kosztów utrzymania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych.

UZASADNIENIE

I. Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura we Wrocławiu (zwanego dalej UOKiK) wpłynął dnia 27 lutego 2001 r. wniosek Specjalistycznego Szpitala Zespólonego im. S. Batorego w Wałbrzychu o wszczęcie postępowania administracyjnego przeciwko Wałbrzyskiemu Związkowi Wodociągów i Kanalizacji w Wałbrzychu o stosowanie praktyk monopolistycznych poprzez różnicowanie opłat za dostarczanie wody i odbiór ścieków w zależności od odbiorców - gospodarstwa domowe oraz przemysł i pozostali odbiorcy, bez uzasadnienia kosztowego.

(Dowód : karta 1 - 3).

1.1. W związku z powyższym - z uwagi na to, iż Szpital nie posiadał legitymacji czynnej do wszczęcia postępowania administracyjnego w trybie ustawy z dnia

24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999 r. Nr 52, poz. 547 z późn. zm.) - Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwany dalej „organem antymonopolowym”, kierując się interesem publicznym, wszczął z urzędu postępowanie antymonopolowe przeciwko Wałbrzyskiemu Związkowi Wodociągów i Kanalizacji w Wałbrzychu, zwanemu dalej „WZWiK”, w sprawie nakazania zaniechania przez ten podmiot praktyki monopolistycznej polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw wody i odbioru ścieków poprzez podział ww. rynku według kryteriów podmiotowych, w wyniku różnicowania opłat za usługi dostawy wody i odprowadzanie ścieków bez udokumentowanej różnicy kosztów utrzymania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych, co mogło stanowić naruszenie art. 5 ust. 1 pkt 2 powołanej wyżej ustawy z dnia 24 lutego 1990 r.

(Dowód : karta 35, 36).

1.2. W odpowiedzi na postawiony zarzut WZWiK pismem z dnia 5 kwietnia 2001 r. stwierdził, iż rzeczywiście różnicuje przedmiotowe opłaty wg grup odbiorców - gospodarstwa domowe, przemysł i pozostali odbiorcy, jednakże powyższe różnicowanie opłat jest uzasadnione i wynika z udokumentowanej różnicy kosztów utrzymania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych w/w grup odbiorców. Takie różnicowanie opłat nie narusza - zdaniem WZWiK - przepisów w/w ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. oraz jest zgodne z Rozporządzeniem Rady Ministrów z 13 października 1998r. (Dz. U. z 1998 r. Nr 132, poz. 862 ze zm.) zmieniające rozporządzenie w sprawie urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych oraz zasad ustalania opłat za wodę i wprowadzanie ścieków.

(Dowód : karta 54 - 59).

1.3. Z dniem 1 kwietnia 2001 r. weszła w życie, uchwalona dnia 15 grudnia 2000 r. ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319), zwana dalej „ustawą antymonopolową”. Zgodnie z dyspozycją art. 84 ust. 3 w związku z art. 113 tej ustawy postawiony WZWiK zarzut stosowania praktyki monopolistycznej został zakwalifikowany jako naruszenie art. 8 ust. 2 pkt 3 powyższej ustawy.

(Dowód : karta 40, 41).

II. Przeprowadzone przez organ antymonopolowy postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie następującego stanu faktycznego :

2.1. Uczestnik : Wałbrzyski Związek Wodociągów i Kanalizacji (WZWiK) został utworzony w 1991 r. na podstawie uchwał Rad Gmin na terenie których

działało - jako państwowa jednostka organizacyjna - Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji. W 1991 r. ww. przedsiębiorstwo zostało zlikwidowane, a zaopatrzenie w wodę oraz odbiór ścieków Gminy powierzyły utworzonemu przez nie związkowi międzygminnemu (WZWiK), powierzając mu całość zadań z zakresu wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych. Członkami ww. Związku są następujące Gminy :

- Boguszów Gorce,
- Czarny Bór,
- Głuszyca,
- Jedlina Zdrój,
- Marciszów,
- Mieroszów,
- Stare Bogaczowice,
- Szczawno Zdrój,
- Świebodzice,
- Walim,
- Wałbrzych.

Osobowość prawną WZWiK nabył z dniem wpisu do rejestru związków międzygminnych pod nr 15 - prowadzonym przez Prezesa Rady Ministrów, tj. 24.06.1991 r.

(Dowód : karta 54, 55, 60 - 63).

2.2. Do realizacji swoich zadań statutowych WZWiK powołał zakład budżetowy o nazwie Wałbrzyski Zakład Wodociągów i Kanalizacji, który zajmuje się m.in. :

- ujmowaniem wody surowej i jej uzdatnianiem,
- zapewnieniem ciągłości dostaw wody systemem wodociagowym,
- odbiorem i oczyszczaniem ścieków,
- kontrolą laboratoryjną i badaniem wody i ścieków.

Ponadto wykonuje prace remontowe, konserwacyjne i inwestycyjne związane z siecią i urządzeniami wodno - kanalizacyjnymi.

(Dowód : karta 55)

2.3. Opłatę za wodę i ścieki ustala Zgromadzenie WZWiK w oparciu o §10 pkt 8 Statutu.

(Dowód : karta 65)

2.4. Stawki opłat - wraz z ich kalkulacją - za świadczone przez Uczestnika usługi w latach 2000 - 2001 wynosiły :

2000 r.

tabela nr 1

Koszty	ŚCIEKI gospodarstwa domowe	ŚCIEKI przemysł i poz. odbiorcy
Koszty stałe	6 674 358	5 089 602
Płace + narzuty	2 057 364	1 197 658
Remonty	798 661	465 043
Pozostałe koszty	1 042 875	353 209
Koszty wydziałowe	488 881	284 665
Koszty ogólnozakładowe	2 286 577	774 437
Amortyzacja	0	2 014 290
Koszty zmienne	1 262 875	427 721
Opłata za gosp. korz. ze środow.	628 827	212 976
Energia	483 710	163 827
Materiały do oczyszczania	150 338	50 918
Razem koszty	7 937 233	5 517 323
Narzut zysku	0	882 772
Ogółem koszty	7 937 233	6 400 095
Sprzedaż ogółem (m³)	6 306 942	2 133 612
Jednostkowa cena stosowana	1,20	3,00
Jednostkowa cena kalkulacyjna	1,26	3,00
Jednostkowa różnica	-0,06	0,00

Źródło danych w tabeli : karta 105, 108.

tabela nr 2

Koszty	WODA gospodarstwa domowe	WODA przemysł i poz. odbiorcy
Koszty stałe	13 210 751	5 155 452
Płace + narzuty	2 436 365	1 044 157
Remonty	4 662 541	1 998 232
Pozostałe koszty	2 640 601	861 523
Koszty wydziałowe	1 163 239	498 531
Koszty ogólnozakładowe	2 308 005	753 009
Koszty zmienne	2 804 867	915 116
Opłata za gosp. korz. ze środow.	366 978	119 730
Energia	2 234 188	728 926
Materiały do uzdatniania	203 701	66 460
Razem koszty	16 015 618	6 070 568
Sprzedaż ogółem	6 834 760	2 225 228
Jednostkowa cena stosowana	1,95	2,65
Jednostkowa cena kalkulacyjna	2,34	2,73
Jednostkowa różnica	- 0,39	-0,08

Źródło danych w tabeli : karta 106, 107.

2001 r. (Plan)

tabela nr 3

Koszty	ŚCIEKI	ŚCIEKI
--------	--------	--------

	gospodarstwa domowe	przemysł i poz. odbiorcy
Koszty stałe	6 700 000	5 610 000
Płace + narzuty	1 500 000	1 500 000
Remonty	2 400 000	1 610 000
Pozostałe koszty	800 000	1 000 000
Koszty wydziałowe	600 000	300 000
Koszty ogólnozakładowe	1 400 000	1 200 000
Koszty zmienne	1 304 000	900 000
Opłata za gosp. korz. ze środow.	604 000	100 000
Energia	600 000	500 000
Materiały do oczyszczania	100 000	300 000
Razem koszty	8 004 000	6 510 000
Sprzedaż ogółem	5 800 000	2 100 000
Jednostkowa cena stosowana	1,38	3,10
Jednostkowa cena kalkulacyjna	1,38	3,10
Jednostkowa różnica	0,00	0,00

Źródło danych w tabeli : karta 110.

tabela nr 4

Koszty	WODA gospodarstwa domowe	WODA przemysł i poz. odbiorcy
Koszty stałe	12 740 000	4 564 184
Płace + narzuty	3 000 000	1 200 000
Remonty	5 640 000	1 250 000
Pozostałe koszty	1 200 000	1 034 184
Koszty wydziałowe	900 000	580 000
Koszty ogólnozakładowe	2 000 000	500 000
Koszty zmienne	1 670 000	1 165 816
Opłata za gosp. korz. ze środow.	300 000	265 816
Energia	1 200 000	800 000
Materiały do oczyszczania	170 000	100 000
Razem koszty	14 410 000	5 730 000
Sprzedaż ogółem	6 550 000	2 050 000
Jednostkowa cena stosowana	2,20	2,80
Jednostkowa cena kalkulacyjna	2,20	2,80
Jednostkowa różnica	0,00	0,00

Źródło danych w tabeli : karta 109.

2.5. Z powyższych danych wynika, że dla gospodarstw domowych WZWiK ustala niższe opłaty za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków niż dla przemysłu i pozostałych odbiorców.

Należy jednakże zaakcentować, iż Wałbrzyski Zakład Wodociągów i Kanalizacji będący eksploatatorem sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie działania WZWiK prowadzi kalkulację cen jednostkowych odrębnie dla gospodarstw domowych i odrębnie dla przemysłu i innych odbiorców. Zakład prowadzi ewidencję sprzedaży, w której wyróżnia się przychody odrębnie dla gospodarstw domowych i odrębnie dla przemysłu i innych odbiorców.

Jednocześnie Zakład ewidencjonuje koszty oddzielnie dla gospodarki wodnej, ściekowej oraz pozostałej działalności.

Kalkulacji kosztów jednostkowych wody i ścieków (koszty zmienne, koszty ogólnozakładowe i pozostałe koszty) z podziałem na gospodarstwa domowe oraz przemysł i innych odbiorców Uczestnik dokonuje proporcjonalnie do ilości sprzedaży :

tabela nr 5

Struktura sprzedaży wody i odbioru ścieków wg grup odbiorców w 2000 r.		
	WODA	ŚCIEKI
Gospodarstwa domowe	75,4%	74,7%
Przemysł i inni odbiorcy	24,6%	25,3%

Źródło danych w tabeli : karta 93

Dla rozliczenia pozycji kosztowych : płace + narzuty, remonty i koszty wydziałowe, zastosowano klucz technologiczny uzależniony od ilości awarii :

tabela nr 6

Struktura awarii sieci wodno - kanalizacyjnej wg grup odbiorców w 2000 r.		
	WODA	ŚCIEKI
Gospodarstwa domowe	70,0%	63,2%
Przemysł i inni odbiorcy	30,0%	36,8%

Źródło danych w tabeli : karta 94.

2.6. UOKiK zbadał prawidłowość danych zawartych w kalkulacjach jednostkowych przedmiotowych opłat za 2000 r. i stwierdził, że zostały one dokonane zgodnie z przedstawionymi powyżej kluczami podziałowymi kosztów.

Kalkulacja cen za 2001r. jest podana w wielkościach planistycznych, które mają być weryfikowane w trakcie roku.

2.7. Przedstawiona przez Uczestnika kalkulacja cen nie zawsze zawiera koszty amortyzacji. Oznacza to, iż występuje brak środków pieniężnych na odtworzenie majątku, co skutkuje dekapitalizacją środków trwałych. W 2000 r. jedynie w grupie przemysł i inni odbiorcy dokonano odpisów amortyzacyjnych, związanych m.in. z rozbudową i modernizacją oczyszczalni ścieków (w Cierniach) dla tej grupy dostawców ścieków. W planowanej kalkulacji opłat za

wodę i ścieki na 2001 r. WZWiK nie uwzględnił amortyzacji dla żadnej grupy odbiorców.

(Dowód : karta 95, 105 - 110, 166).

2.8. Wyniki finansowe WZWiK przedstawiają się następująco :

tabela nr 7

[tajemnica przedsiębiorstwa]

Z powyższej tabeli wynika, iż rentowność która wynosiła w 1999 r. [tajemnica przedsiębiorstwa] zmniejszyła się w 2000 r. do [tajemnica przedsiębiorstwa]

2.9. Narzut zysku kalkulacyjnego w stosunku do kosztów własnych jest malejący i np. w latach 2000 - 2001 dla wody - we wszystkich grupach odbiorców - wynosi 0%, a dla ścieków ma w ww. okresie tendencję malejącą (w 2000 r. dla gospodarstw domowych wynosił 0%, a dla pozostałych odbiorców 16%, natomiast w 2001 r. dla wszystkich grup odbiorców ww. narzut zysku jest równy 0%).

(Dowód : karta 105 - 110).

2.10. Wyższa opłata za wodę dla przemysłu i pozostałych odbiorców wynika m.in. z wyższych opłat za pobór wody ze środowiska wynikających z Rozporządzenia Rady Ministrów z 27 grudnia 1993 r. w sprawie opłaty za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych (Dz.U. nr 133 poz. 637 ze zm). Obowiązująca od 1 stycznia 2001 r. nowelizacja ww. Rozporządzenia przewiduje np., iż opłata za 1m³ wody podziemnej - na terenie województwa dolnośląskiego - pobranej dla zaopatrzenia ludności wynosi 2,08 gr., a za wodę podziemną pobraną dla celów produkcyjnych 31,36 gr. za 1m³.

W przypadku ścieków wyższe opłaty dla przemysłu i pozostałych odbiorców wynikają m.in. z wyższych opłat za wprowadzenie ładunków zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych do wód lub do ziemi, np. opłaty za zrzut 1 kg zanieczyszczeń kształtują się na poziomie od 8,16 zł. dla przemysłu chemicznego do 0,816 zł. dla kanalizacji sanitarnej (wskaźnik BZT 5).

(Dowód : karta 58, 59).

2.11. Stan środków obrotowych :

- na dzień 1.01.2000 r. wynosił 2 091 175 zł.
- na dzień 31.12.2000 r. wynosił 119 795 zł.

-----
zmniejszenie = 1 971 380 zł.

(Dowód : karta 95).

2.12. W 2000 r. na sprzedaży wody WZWiK poniósł stratę w obu grupach odbiorców, która wyniosła łącznie 2 861 549 zł., z tego w grupie przemysł i pozostali odbiorcy strata wyniosła 173 790 zł, a w grupie gospodarstwa domowe 2 687 759 zł.

Na odbiorze ścieków w 2000 r. Uczestnik w grupie gospodarstw domowych poniósł stratę w wysokości 378 416 zł. W grupie przemysł i pozostali odbiorcy uzyskano wynik neutralny (sprzedaż po kosztach własnych).

(Dowód : karta 94, 95, 105-108).

2.13. Dodatni wynik finansowy za 2000 r. w wysokości 878 620 zł. - pomimo straty na sprzedaży wody i ścieków - Uczestnik uzyskał m.in. dzięki zyskowi w wysokości 1 211 269 zł. z działalności pozostałej (ubocznej) - prac remontowych, konserwacyjnych i inwestycyjnych związanych z siecią i urządzeniami wodno - kanalizacyjnymi, usług w zakresie wykonywania podłączeń do sieci, zakładania, napraw i legalizacji wodomierzy - oraz wskutek zmniejszenia się o 1 971 380 zł. stanu środków obrotowych.

(Dowód : karta 63, 92, 94, 95)

2.14. W 2000 r. na terenie działalności WZWiK stwierdza się największy w latach 1994 - 2000 spadek sprzedaży wody i ścieków, który wynosi w przypadku : wody 15,6 %, ścieków 16,2% w stosunku do 1999 r.

(Dowód : karta 98).

Należy zaakcentować, iż spadek ten był w przypadku dostaw wody dla grupy przemysł i inni odbiorcy znacznie większy niż dla gospodarstw domowych. Spadek ilości odprowadzanych ścieków był jednakowy dla obu grup odbiorców:

tabela nr 8.

Spadek sprzedaży wody i ścieków w 2000 r. w stosunku do roku ubiegłego wg grup odbiorców		
	WODA	ŚCIEKI
Gospodarstwa domowe	13,8%	16,2%
Przemysł i inni odbiorcy	20,7%	16,2%

Źródło danych w tabeli : karta 98.

2.15. WZWiK ponosi duże nakłady finansowe dla realizacji zadań pozwalających na uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej na terenie gmin Związku. Szacowana wysokość nakładów inwestycyjnych kształtuje się na poziomie 366 000 000 zł., z czego do zainwestowania pozostało jeszcze około 262 000 000 zł. Ze względu na potrzeby inwestycyjne w zakresie gospodarki wodno - ściekowej na terenie WZWiK, Wałbrzych został wpisany jako priorytet w „Strategię wykorzystania funduszu ISPA jako uzupełniającego instrument polityki ekologicznej państwa”.

(Dowód : karta 56).

III. Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, organ antymonopolowy zważył co następuje :

Uczestnik postępowania, będący związkiem gmin jest przedsiębiorcą (związkiem przedsiębiorców) w rozumieniu art. 4 ustawy antymonopolowej, powołanym do wykonywania zadań własnych gminy w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty. Odnoszą się zatem do niego wprost regulacje tej ustawy przeciwdziałające stosowaniu praktyk ograniczających konkurencję. Wprawdzie organy antymonopolowe nie mają kompetencji w prawnoprocesowych formach postępowania uchylania uchwał gmin z zakresu administracji publicznej, gdyż należy to do kompetencji sądu administracyjnego, to jednak są one władne oceniać, czy określone działania wywierające skutki na rynku - w tym również treść uchwał gmin - stanowią przejaw praktyki ograniczającej konkurencję. W świetle uchwały Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 września 1994 r. w sprawie powszechnie obowiązującej wykładni art. 85 i 87 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (j.t. Dz. U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74 ze zm.), możliwe jest ustanowienie przez ustawodawcę kontroli lub nadzoru nad określonymi formami prawnymi działalności komunalnej gminy wykonywanego w innym trybie i przez inne organy działające za pomocą sobie właściwych środków prawnych. Takiego charakteru nie można odmówić organom działającym na podstawie ustawy antymonopolowej. Przepisy tej ustawy mają zatem odpowiednie zastosowanie do gminy. W myśl powyższego, oznacza to, że tak gmina, jak i podmioty gospodarcze, którym powierzyła wykonywanie swych zadań, mają obowiązek przestrzegania reguł ustawy antymonopolowej (wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 24 kwietnia 1996 r., sygn. akt XVII Amr 34/95).

Istota zarzucanej praktyki ograniczającej konkurencję sprowadza się do podziału lokalnego rynku dostaw wody i odbioru ścieków według kryteriów podmiotowych, w wyniku różnicowania opłat za usługi dostawy wody i odprowadzanie ścieków bez udokumentowanej różnicy kosztów utrzymania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych. Należy zatem zbadać, czy takim działaniem Uczestnik postępowania naruszył ustawę

antymonopolową, a w szczególności czy został naruszony jej art. 8 ust. 2 pkt 3. Wskazuje on jeden z przykładów nadużywania pozycji dominującej, polegający na *stosowaniu w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub niejednorodnych warunków umów, stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji*. Przepis ten precyzuje ogólny zakaz wyrażony w art. 8 ust. 1 ustawy antymonopolowej, stanowiący, iż *zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców*. Naruszenie przepisu art. 8 ust. 2 pkt 3 ww. ustawy stanowi praktykę ograniczającą konkurencję. Przepis ten dotyczy szeroko rozumianych praktyk dyskryminacyjnych stosowanych przez podmiot dominujący, który nierównoprawnie traktując uczestników rynku przeciwdziała rozwojowi konkurencji. Przepis ten chroni zarówno konkurentów, jak i kontrahentów podmiotu dominującego, którzy mogą być dotknięci skutkami nierównoprawnego traktowania.

W niniejszym postępowaniu Urząd badał możliwość naruszenia przez Uczestnika ww. przepisu w latach 2000-2001, nie poddając analizie prawidłowość różnicowania przez WZWiK przedmiotowych opłat w 1999 r. Zgodnie bowiem z art. 93 ustawy antymonopolowej nie wszczyna się postępowania w sprawie stosowania praktyk ograniczających konkurencję, jeżeli od końca roku, w którym zaprzestano ich stosowania upłynął rok.

Do uznania praktyki z art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy antymonopolowej za ograniczającą konkurencję, zachowanie przedsiębiorcy musi łącznie spełniać trzy przesłanki :

- 1) posiadanie pozycji dominującej na rynku właściwym,
- 2) stosowanie w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub niejednorodnych warunków umów,
- 3) warunki te stwarzają tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji.

Ad 1. Art. 4 pkt 9 ustawy antymonopolowej definiuje pozycję dominującą jako *pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znaczącym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów ; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%*. Ponieważ zachowania podmiotów odbywają się w strukturze rynkowej istotne znaczenie dla niniejszej sprawy ma określenie rynku właściwego, zdefiniowanego w art. 4 pkt 8 ustawy antymonopolowej.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Antymonopolowego w sprawach o stosowanie praktyk monopolistycznych, należy dążyć do możliwie wąskiej segmentacji rynku. Im więcej, bardziej szczegółowo, jak wskazuje Sąd Antymonopolowy w orzeczeniu z dnia 4 października 1993 r. (sygn. akt XVII Amr 29/93, Wokanda 1994 r. Nr 3) uda się wyodrębnić rynek, tak w ujęciu

produktowym (przedmiotowym), jak i terytorialnym, tym większy w nim udział może mieć określony przedsiębiorca, co wyznacza poziom jego dominacji i zarazem wskazuje ograniczenia jakie stwarza mu ustawa antymonopolowa. W przeciwnym bowiem przypadku trudno byłoby znaleźć podmiot o pozycji dominującej co powodowałoby, iż ograniczenia antymonopolowe straciłyby sens. Rynek w znaczeniu przedmiotowym odnosi się do towarów w rozumieniu art. 4 pkt 6 ustawy antymonopolowej (m.in. rzeczy, usługi). W przedmiotowej sprawie towarem oferowanym nabywcom przez Uczestnika postępowania jest **usługa dostawy wody i odprowadzania ścieków**. Tak więc w aspekcie produktowym WZWIK operuje na rynku dostaw wody i odprowadzania ścieków.

Z uwagi na technologię dostarczania wody (siecią wodociagową) i odprowadzania ścieków (siecią kanalizacyjną) rynek w aspekcie geograficznym wyznaczany jest przez sieć wodno-kanalizacyjną należącą do Uczestnika postępowania. Na rynku dostaw wody i odprowadzania ścieków w Wałbrzychu Przedsiębiorstwo jest monopolistą naturalnym (sieciowym), gdyż jest właścicielem (dysponentem) jedynej występującej tam sieci wodno-kanalizacyjnej. To właśnie dzięki sieci, Uczestnik w stosunku do swoich odbiorców posiada pozycję **monopolu naturalnego**. Na tak wyznaczonym rynku właściwym Uczestnik nie spotyka się z żadną konkurencją, w związku z czym zajmuje niekwestionowaną pozycję dominującą. Posiada zatem na tym rynku siłę gospodarczą, przy użyciu której może zapobiegać nie tylko efektywnej konkurencji, ale i działać w dużym stopniu niezależnie od zachowania swych kontrahentów, a w szczególności eksploatować swoją pozycję rynkową ich kosztem.

W związku z powyższym została spełniona pierwsza z przesłanek art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy antymonopolowej, tj. posiadanie pozycji dominującej.

Spełnienie przez Uczestnika powyższej przesłanki potwierdzone jest także w orzecznictwie Sądu Antymonopolowego (np. wyrok S.A. z dnia 7 października 1998 r. sygn. akt XVII Ama 44/98), który stanowi, **iż do podmiotów posiadających pozycję tzw. naturalnego monopolisty odnoszą się zakazy nadużywania pozycji dominującej.**

Ad 2. Druga przesłanka której spełnienie jest konieczne do uznania praktyki z art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy antymonopolowej za ograniczającą konkurencję, dotyczy stosowania w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub - jak w niniejszej sprawie - niejednorodnych warunków umów (cen) za dostawę wody i odprowadzanie ścieków. Zasady ustalania opłat za dostawę wody i odprowadzanie ścieków uregulowane zostały w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18.12.1996 r. w sprawie urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych oraz zasad ustalania opłat za wodę i odprowadzanie ścieków (Dz.U. z 1996 r. Nr 151 poz. 716 ze zm.). Podstawę do ustalania opłat stanowią planowane roczne koszty utrzymania i eksploatacji urządzeń

zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych powiększone o narzut zysku. Cenę 1 m³ wody i ścieków ustala się dzieląc podstawę czyli planowane koszty własne przez planowaną ilość pobranej wody i odprowadzanych ścieków w danym okresie. Podmiot (w niniejszej sprawie związek międzygminny - WZWIK) może na podstawie § 3.1. ust. 2b ww. Rozporządzenia ustalić inną opłatę dla gospodarstw domowych niż dla pozostałych odbiorców, lecz opłata ta nie może być niższa od poniesionych kosztów. Zgodnie bowiem z orzecznictwem Sądu Antymonopolowego (wyrok S.A. z dnia 12 kwietnia 1995 r. sygn. akt XVII Amr 69/94), różnicowanie opłat według kryteriów usługobiorców jest co do zasady dopuszczalne, niemniej jednak postać zakazanej praktyki monopolistycznej przybiera dopiero wtedy, gdy w jego wyniku pewna kategoria nabywców uzyskuje świadczenie za cenę poniżej kosztów, zaś środki na sfinansowanie takich transakcji uzyskiwane są od innych nabywców w następstwie pobierania od nich cen znacznie wyższych od poniesionych kosztów. Nadużycie bowiem pozycji dominującej w następstwie podziału rynku wg kryterium podmiotowego ogranicza możliwość konkurencji na rynku ze strony podmiotów dotkniętych takimi praktykami. Koszty działalności tych podmiotów są wtedy odpowiednio wyższe, co ma oczywisty wpływ na poziom cen świadczonych usług bądź sprzedawanych towarów, czyniąc tym samym prowadzoną przez nie działalność mniej konkurencyjną w stosunku do innych podmiotów płacących niższe ceny za wodę, a więc ponoszących mniejsze koszty swej działalności.

Również Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 8 lipca 1998 r. (S.A./Sz 202/98, Wspólnota z 1998 r. Nr 51-52) stwierdził, że ustalenie opłat za wodę i ścieki dla bezpośrednich odbiorców może i powinno być różnicowane według kryterium uzasadnionych kosztów ponoszonych przez zakład eksploatujący urządzenia wodne i kanalizacyjne odrębnie dla gospodarstw domowych i dla innych odbiorców.

W niniejszej sprawie Urząd stwierdził, iż Uczestnik różnicując przedmiotowe opłaty w latach 2000-2001, uczynił to na podstawie uzasadnionych zróżnicowanych kosztów dostawy wody i odprowadzania ścieków (por. tab. 1 - 4) dla poszczególnych grup odbiorców :

- gospodarstwa domowe
- przemysł i pozostali odbiorcy

Wyższa opłata za wodę dla przemysłu i pozostałych odbiorców wynika m.in. z wyższych opłat za pobór wody ze środowiska wynikających z Rozporządzenia Rady Ministrów z 27 grudnia 1993 r. w sprawie opłaty za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych. Obowiązująca od 1 stycznia 2001 r. nowelizacja ww. rozporządzenia przewiduje np., iż opłata za 1m³ wody podziemnej - na terenie województwa dolnośląskiego - pobranej dla zaopatrzenia ludności wynosi 2,08 gr., a za wodę podziemną pobraną dla celów produkcyjnych 31,36 gr. za 1m³.

W przypadku ścieków wyższe opłaty dla przemysłu i pozostałych odbiorców wynikają m.in. z wyższych opłat za wprowadzenie ładunków zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych do wód lub do ziemi, np. opłaty za zrzut 1 kg zanieczyszczeń kształtują się na poziomie od 8,16 zł. dla przemysłu chemicznego do 0,816 zł. dla kanalizacji sanitarnej (wskaźnik BZT 5).

Na zróżnicowanie opłat za wodę i ścieki duży wpływ ma także wielkość poboru wody i ilość odprowadzanych ścieków przez daną grupę odbiorców. W ostatnich latach na terenie działania WZWiK występuje wyraźne znaczne zmniejszenie się ilości dostarczanej wody i odprowadzanych ścieków, przy czym w przypadku wody spadek w grupie przemysł i pozostali odbiorcy był w 2000 r. znacznie większy (wynosił 20,7%) niż w grupie gospodarstw domowych (wynosił 13,8%). Jednocześnie w 2000 r. WZWiK - w związku z rozbudową i modernizacją oczyszczalni w Cierniach spowodowaną koniecznością przyjmowania ścieków od podmiotów gospodarczych powstałych na terenie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - dokonał dużych nakładów finansowych, których źródłem finansowania były m.in. amortyzacja i narzut zysku, ujęte w kalkulacji m³ ścieków dla grupy przemysł i pozostali odbiorcy.

Z danych przedstawionych przez Uczestnika (karta 100 -110) wynika, że według kalkulacji cen na 2000 r. :

- koszt doprowadzenia 1 m³ wody dla gospodarstw domowych ustalono na 2,34 zł. (cena stosowana - 1,95 zł.),
- koszt doprowadzenia 1 m³ wody dla przemysłu i pozostałych odbiorców ustalono na 2,73 zł. (cena stosowana - 2,65 zł.),
- koszt odprowadzenia 1 m³ ścieków od gospodarstw domowych wyniósł 1,26 zł. (cena stosowana - 1,20 zł.),
- koszt odprowadzenia 1 m³ ścieków od przemysłu i pozostałych odbiorców wyniósł 3,00 zł. (cena stosowana - 3,00 zł.).

Kształtowanie się marży handlowej na sprzedaży wody i odprowadzaniu ścieków w 2000 r. (różnica między ceną sprzedaży a ceną kalkulacyjną).

tabela nr 9

	WODA	ŚCIEKI
Gospodarstwa domowe	- 0,39	- 0,06
Przemysł i pozostali odbiorcy	- 0,08	0,00

Z powyższych danych wynika, iż w 2000 r. nie zachodziło zjawisko subsydiowania gospodarstw domowych przez przemysł i pozostałych odbiorców (i odwrotnie), ponieważ przedmiotowe opłaty nie były - dla obu grup - ustalane w tym okresie powyżej ceny kalkulacyjnej (były mniejsze od ceny kalkulacyjnej lub - w przypadku grupy przemysł i pozostali

odbiorcy - jej równe). W tym okresie na dostawie wody i odprowadzaniu ścieków, WZWiK - w obu grupach - ponosił stratę lub (w przypadku ścieków w grupie przemysł i pozostali odbiorcy) uzyskiwał wynik neutralny (sprzedawał po kosztach własnych).

Stratę na sprzedaży wody i ścieków w 2000 r. WZWiK pokrył m.in. zyskiem z pozostałej działalności (ubocznej) oraz poprzez zmniejszenie stanu środków obrotowych.

W 2001 r. Uczestnik ustalił wszystkie przedmiotowe opłaty w wysokości równej planowanej jednostkowej cenie kalkulacyjnej, więc zjawisko subsydiowania jednej grupy odbiorców przez drugą również nie występuje :

- koszt doprowadzenia 1 m³ wody dla gospodarstw domowych ustalono na 2,20 zł. (cena stosowana - 2,20 zł.),
- koszt doprowadzenia 1 m³ wody dla przemysłu i pozostałych odbiorców ustalono na 2,80 zł. (cena stosowana - 2,80 zł.),
- koszt odprowadzenia 1 m³ ścieków od gospodarstw domowych wyniósł 1,38 zł. (cena stosowana - 1,38 zł.),
- koszt odprowadzenia 1 m³ ścieków od przemysłu i pozostałych odbiorców wyniósł 3,10 zł. (cena stosowana - 3,10 zł.).

Z zestawienia danych dotyczących wysokości kosztów jednostkowych i ustalonych opłat wynika bezspornie, iż w latach 2000-2001 - zarówno w przypadku działalności wodociągowej, jak i kanalizacyjnej - nie było zamiarem Uczestnika subsydiowanie jednej grupy odbiorców przez drugą. Analiza zebranego materiału dowodowego wykazała, iż zróżnicowanie podmiotowe opłat za usługi wodno-kanalizacyjne obowiązujące w WZWiK znajduje uzasadnienie w sporządzonych kalkulacjach ich kosztów.

Spośród wszystkich odbiorców wody i dostawców ścieków przepis § 3. ust. 2b ww. Rozporządzenia wyróżnia tylko gospodarstwa domowe, jako tę kategorię usługobiorców, dla których można ustalić niższe opłaty. Zatem przepis ten dzieli pod tym względem odbiorców na dwie kategorie : gospodarstwa domowe, dla których opłaty mogą być ustalane w niższej wysokości i pozostali odbiorcy wody i dostawcy ścieków (wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 24 kwietnia 1996 r., sygn. akt XVII Amr 34/95). Jednocześnie powyższy przepis nie precyzuje a ww. rozporządzenie nie definiuje pojęcia „gospodarstwo domowe”. Sąd Antymonopolowy w powyższym wyroku stwierdza, iż wspomniane wyróżnienie kategorii gospodarstw domowych z wszystkich innych usługobiorców powoduje, że pozostała grupa odbiorców wody i dostawców ścieków obejmuje nie tylko podmioty gospodarcze ale i inne podmioty, które nie będąc podmiotami gospodarczymi, nie zaliczają się też do gospodarstw domowych np. szpitale, szkoły. Sąd Antymonopolowy wyraża zapatrywanie, że za dopuszczeniem możliwości stosowania niższych cen dla gospodarstw

domowych przemawiają przede wszystkim względy społeczne, determinowane okolicznościami natury socjalnej, a także sanitarno - epidemiologicznej i ekologicznej. Przede wszystkim chodzi o dostarczanie wody na cele użytkowe związane z potrzebami prowadzenia gospodarstwa domowego jako takiego, w potocznym rozumieniu tego pojęcia, a więc m.in. z utrzymaniem czystości, celami spożywczymi itp. Taka wydaje się być intencja wprowadzenia przedmiotowego przepisu, a więc wsparcie gospodarstw domowych w zakresie ich naturalnych potrzeb. Dlatego - zdaniem Sądu Antymonopolowego - interpretacja pojęcia gospodarstwo domowe powinna być ściśle związana z rodziną i zaspokajaniem potrzeb. W świetle powyższego orzecznictwa, nie ulega wątpliwości, iż np. szpitali nie można zaliczyć do gospodarstw domowych, dla których można ustalić niższe opłaty za dostawę wody i odprowadzanie ścieków.

Biorąc pod uwagę powyższe orzeczenia, a także w oparciu o dostarczone kalkulacje kosztów i inne dokumenty Urząd stwierdza, iż WZWiK dokonał właściwego podziału na dwie grupy odbiorców a różnicowanie przedmiotowych opłat dla poszczególnych grup odbiorców ma uzasadnienie prawne i ekonomiczne.

Tym samym nie została spełniona druga z przesłanek art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy antymonopolowej, polegająca na stosowaniu w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub niejednorodnych warunków umów.

W tym stanie rzeczy wobec braku spełnienia drugiej przesłanki z art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy antymonopolowej brak jest podstaw do stwierdzenia stosowania zarzucanej WZWiK praktyki monopolistycznej.

Mając powyższe na względzie, orzeczono jak w sentencji.

Od niniejszej decyzji przysługuje stronom odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji.

Z up. Prezesa UOKiK
Dyrektor Delegatury UOKiK we Wrocławiu
Zbigniew Jurczyk

Otrzymuje :
Wałbrzyski Związek
Wodociągów i Kanalizacji
ul. Wyzwolenia 39
58-300 Wałbrzych